

ข้อคิดและคติธรรมจากปี พ.ศ.

สุชนา ศิริธัญญกร

ป.ธ.๙, พธ.บ., พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)

หัวหน้าฝ่ายตำราและเอกสารทางวิชาการ กองวิชาการ

บทนำ

เมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นที่รู้กันว่าเป็นปีขาล สัญลักษณ์ของนักษัตรแห่งปีก็คือเสือ เมื่อพูดถึงเสือในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงเสือไว้หลายกรณี อย่างเช่นเสือชอบมาอยู่กับผู้ทรงศีล มีลัษณ์เร็วมาก หากจะเกิดเหตุร้าย มันจะส่งเสียงร้องให้ได้ทราบกัน หนังสือใช้เป็นผ้าถุงของฤๅษี จะเห็นได้จากภาพของพวกฤๅษีที่ปรากฏในชาดกหลายเรื่อง เช่น นันทโสนชาดก^๑ ก็ใช้หนังสือมาถุงหมักกัน เสือแม้จะมีอำนาจมาก มีพลังเป็นรองก็เพียงราชสีห์เท่านั้น แต่ในเวลาที่มียอำนาจพิเศษ หรือถูกรายมนต์สะกด ก็อาจจะเป็นบริวารของสัตว์อื่นได้ เช่น เคยเป็นบริวารของสุนัขจิ้งจอก หรือแม้แต่ร่างของเสือที่ตายแล้ว หากมีใครปลุกให้มันฟื้นคืนชีพขึ้นมา มันก็ยังมีฤทธิ์มีเดชกัดผู้ที่ปลุกมันให้ตายได้ หรือเสือในบางครั้งก็ไม่ใช่เสือที่เป็นสัตว์ แต่เป็นเทวดาอารักษ์ที่แปลงร่างเป็นเสือก็มี ดังเรื่องพระเวสสันดรชาดก^๒ ตอนที่มียเทวดาแปลงกายเป็นเสือและราชสีห์มาขวางทางมิให้พระนางมัทรีกลับมาหาพระเวสสันดรโดยเร็ว หรือเสือเป็นสัตว์ที่เลือกกินเนื้อที่ลุ่มด้านขวาเท่านั้น ซึ่งเรื่องราวของสัญลักษณ์จากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ คือ เสือ จะมีข้อคิดและคติธรรมเป็นอย่างไร ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา กล่าวไว้อย่างไรบ้าง จะได้แสดงตามลำดับดังต่อไปนี้

^๑ ชุ.ชา.อ. (บาลี) ๘/-/๑๗๓.

^๒ ชุ.ชา.อ. (ไทย) ๒๔/๒๐๒๖/๕๐๔.

ความหมายของเลื้อ

เลื้อมาจากคำว่า พยัคฆ์ หมายถึงผู้จ้องเบียดเบียน หรือเลื้อโครง มีความกล้า ดังเช่นเลื้อโครงตัวเดียวเข้าถึงฝูงเนื้อ หากมาจากคำว่า ปุณฺทริก หมายถึงผู้ทำร้ายสัตว์เพศผู้ ก็หมายถึงเลื้อโครงเช่นกัน เป็นสัตว์ที่อยู่ประจำทิศอาคเนย์และเป็นสัญลักษณ์แห่งไฟ หากมาจากคำว่า สัททูละ หมายถึงสัตว์ผู้วิ่งไป หรือสัตว์ผู้ไปตามเสียง หมายถึง เลือดดาว หากมาจากคำว่า ทีป หมายถึงสัตว์ที่มีเพียงหนึ่ง เพราะหนึ่งเลื้อเรียกกันว่าทีป^๓ หรือเลื้อเป็นสัตว์ เลี้ยงลูกด้วยนม ตระกูลเดียวกับแมว แต่ใหญ่กว่า เป็นสัตว์กินเนื้อ หากกินตอนกลางคืน^๔

ลักษณะของเลื้อ

เลื้อเป็นสัตว์สี่เท้า ที่ชอบย่ำยี กัดกิน เบียดเบียน รังแก กดขี่ ช่มเหง ฆ่า เข้าไปฆ่า ทำความพยายามฆ่าผู้อื่นที่เป็นเหยื่ออยู่เสมอ ดังนั้น ผู้พลังเพลอ เมื่ออยู่ใกล้เลื้อจะถูกทำร้าย ได้ จึงไม่ควรประมาท หรือเลื้อเป็นสัตว์จตุบาท หรือสัตว์ ๔ เท้า เป็นสัตว์ที่หนีรอดได้จาก คราวที่น้ำท่วมโลก ในมิลินทปัญหากล่าวไว้ว่า คราวที่น้ำท่วมโลก แม้แต่ขุนเขาหิมพานต์ก็ถูก น้ำท่วม สัตว์ ๔ เท้ามีความแข็งแรงหนีขึ้นที่ดอนรอดพ้นจากการถูกน้ำท่วมตาย เลื้อมีคุณลักษณะ น่าเกรงขาม ก่อให้เกิดความน่ากลัว ขนพองสยองเกล้า ดังเช่นกวางเห็นเลื้อแล้วเกิดขนพอง สยองเกล้า กลัวจนตัวสั่น ชอบอยู่ในถ้ำ ที่เร้น มีปกติคารามส่งเสียงให้เกิดความหวาดกลัว มี ปกติอยู่ในป่าใหญ่ หากต้องการรักษาเลื้อไว้ ควรที่มนุษย์จงรักษาป่าไว้ อย่าทำลายป่า เลื้อก็ จะไม่ไร้ป่า ในเวลาหิวหรือเที่ยวหาอาหาร ก็กินสัตว์ได้ทุกชนิด แม้สัตว์จะร้องขอความปราณี และอ้างเหตุผลโดยประการต่างๆ ก็หาได้ใจอ่อนไม่ และชอบกัดคอสัตว์อื่นแล้วกินเป็นอาหาร (ทีปชาดก) ในบางครั้ง เป็นสัตว์ช่างสังเกตุ เคยช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยป้องกันภัยให้เพื่อนอีก

^๓ พระมหาสมปอง มุทิโต, แปลและเรียบเรียง, **คัมภีร์อภิธานวรรณนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๗๓๗-๗๓๘.

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๘๕๕.

ด้วย (ทัฬหราชาดก) เป็นสัตว์มีเขี้ยว ในบางครั้งก็บ้าบิน กล้าเข้าไปในหมู่ศัตรู สุดท้ายก็ต้องพบกับความตาย (ตัจฉนสูกุราชาดก) เวลาหาอาหาร ในบางครั้งก็กลับถูกชาวบ้านชายป่าดักบ่วงแล้วติดบ่วงดักสัตว์จนต้องจบชีวิตลง (สาธินราชาดก) และที่ไต่ยังมีเสื่ออยู่ ที่นั่นนับว่าเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ เพราะเสื่อจะอาศัยอยู่ในป่าที่อุดมสมบูรณ์ นารีธรรม (ลัมพูลาชาดก) เช่น ป่าทิมพานต์ ยังมีเสื่อเดินไปเดินมาอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นสัตว์ที่มีกำลังอย่างลูกผู้ชายเป็นเช่นเดียวกับราชสีห์ หรือเป็นสัตว์ที่จะหาใครข่มไม่ได้ ไม่เป็นผู้ไม่ครั่นคร้ามต่อใคร ไม่มีความสะดุ้งกลัวต่อผู้ใดเมื่ออยู่ในป่าใหญ่ หรือมีความมองอาจอยู่ทุกเมื่อ แม้เล็บของเสื่อก็ก็นับเป็นของแหลมคม อาจจะทำให้อันตรายได้ หากใช้สิ่งที่ทำมาจากเสื่อ เช่น แม่แต่เล็บเสื่อ ก็อย่าประมาทเป็นอันขาด

ชนิดของเสื่อ

ชนิดของเสื่อมีหลายชนิด เช่น เสื่อโค้ง เสื่อเหลือง เสื่อดำ เสื่อดาว เสื่อปลา มีทั้งตัวผู้และตัวเมีย จะไม่กล่าวในที่นี้ ใครสนใจโปรดดูพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งมีกล่าวไว้มากมาย

อิทธิพลและอำนาจของเสื่อ

ในมิลินทปัญหา กล่าวถึงคนที่กำลังนั่งคิดอะไรอยู่ พอได้ยินคำว่าเสื่อก็ก็น่าจะคิดต่อไปได้ ฟุ้งซ่าน กลัวตัวสั้น ตัวเหี่ยววาบ สะดุ้ง สั่นสะท้าน บังคับตัวเองไม่ได้ และหนีไป และเสื่อนี้ก่อให้เกิดความกลัวแก่คนทั้งหลาย อยู่ในจำนวนสัตว์ร้าย ดังคำว่า สัตว์ที่ร้ายเช่นควายป่า เสือ ช้าง แรด ราชสีห์ เป็นต้น เสื่อเป็นสัตว์ดุร้ายอยู่ในจำพวกที่เป็นอันตรายที่ปรากฏตัวให้เห็น และในบางครั้ง แต่ละคนที่เกิดมาอาจจะถูกเสือกินมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน ดังนั้นจึงไม่ควรประมาทในการปฏิบัติธรรม เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงที่จะต้องถูกเสือกัดกินอีกต่อไปควรที่จะปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังเพื่อบรรลอรุรทัตผลแล้วก็ไม่มีการเกิดอีก เมื่อไม่เกิดก็ไม่ต้องตายอีกต่อไป หรือในบางครั้งเสื่อ แม้อำนาจมาก หากต้องมนต์สะกดก็ตกอยู่ในอำนาจของสุนัขจิ้งจอกได้เหมือนกัน (ลัมพูลาชาดก) แม้พระภิกษุกำลังทำพิธีกรรม เช่น สวดปาติโมกข์ เมื่อรู้ว่าเสื่อเข้ามาในบริเวณทำสังฆกรรมก็สามารถหยุดสวดปาติโมกข์ โดยให้สวดย่อแทนได้ เพราะเสื่อเป็นสัตว์ร้าย

อาจก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เป็นสัตว์นรกจับ คือจับสัตว์อื่นมาเป็นอาหารเมื่อจับได้ ก็กัดตาย มีอำนาจอยู่ในตัวเอง ทำให้ผู้อื่นรู้สึกกลัวและน่าเกรงขาม

คติธรรมจากเสือ

สำหรับแม่เสือเหลืองมีองค์ ๑ คือมีครรภ์หนึ่งเดียว คลอดลูกแค่ครั้งเดียว^๕ สำหรับพ่อเสือเหลืองมีองค์ ๒ คือ อยู่ในที่หลีกเร้นจับเหยื่อ และเลือกกินเหยื่อที่ลุ่มด้านขวา ไม่กินเหยื่อที่ลุ่มด้านซ้าย^๖

แง่คิดสำหรับแม่เสือเหลืองให้ลูกแค่ครั้งเดียว สำหรับ คนเราก็กินเกิดแค่ครั้งเดียว เมื่อกลัวการเกิดอีก ควรรีบบำเพ็ญการปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุมรรคผล นิพพานจะทำให้ไม่ต้องไปเกิดอีก สำหรับพ่อเสือเหลือง ให้แง่คิดว่า ให้คนเราหลีกเร้นในที่สงัดมุ่งมั่นปฏิบัติธรรมเพื่อได้ผลอันเลิศที่เป็นดังเหยื่อคือพระนิพพาน ดังคำว่า “อย่างพญาเสือใหญ่ แอบอาศัยพงหญ้า ฐฎป่า หรือเทือกเขา อยู่ในไพร ย่อมจับหมู่มฤคมีกระบือป่า หรือกวาง และสุกรเป็นต้น เป็นภักษาฉันใด ภิกษุพากเพียรกรรมฐานอยู่ในเสนาสนะมีป่าเป็นต้นก็ฉันนั้น บัณฑิตพึงทราบว่าย่อมยึดไว้ได้ซึ่งไสดาบัน สกทาคามี อนาคตามี และอรหัตต์โดยลำดับ” และให้กินแต่ของที่สะอาด บริสุทธิ์ได้มาโดยชอบธรรมไม่กินอาหารของผู้อื่นด้วยวิธีการที่ไม่บริสุทธิ์ต่างๆ เมื่อพบเสือให้ได้ ข้อคิดคือ เสือนี่เป็นสัตว์ร้าย อาจจะทำร้ายให้ได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ดังนั้น คนเราเมื่อยังไม่ได้บรรลุมรรคควรรีบบำเพ็ญเพื่อให้บรรลุธรรมให้ได้ อนึ่ง ถิ่นที่มีเสืออาศัยอยู่ชื่อว่าเป็นถิ่นเสือ คนทั้งหลายควรรู้และเข้าใจว่าเป็นถิ่นที่เสือจงใจไว้ คนควรรู้ว่า เสือก็นิสิตของเสือที่จะเที่ยวหากินในถิ่นของตนได้ อย่าได้ไปล่าถิ่น หากไปล่าถิ่นเสือจะมีอันตราย สำหรับเสือปลา บางครั้งเป็นสัตว์ลึกลับ เพราะเคยได้ทำตามอย่างช้างใหญ่ลงอาบน้ำในห้วงน้ำที่ลึก จึงจมน้ำตาย^๗ ท่านเปรียบวิกิจฉานิวรณ์ดังทางที่เสือโคร่งเดินผ่าน เพราะที่ใดมีเสือเดินทางผ่าน ที่นั้นย่อมมีอันตราย เฉกเช่นเดียวกับวิกิจฉานิวรณ์ หากยังมีความสงสัยในพระรัตนตรัยย่อมเป็น

^๕ มิลินท. (บาลี) ๑/๘/๓๗๘.

^๖ มิลินท. (บาลี) ๑/๕/๓๗๘-๓๗๙.

ทางอันตรายส่งผลทำให้ไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานได้^๗ หรือการครองหนังเสือแม่จะดูว่าเป็นผู้บำเพ็ญพรต ทรงศีล แต่การกระทำกลับตรงกันข้าม ประพฤติทุศีล ก็ถูกตำหนิได้ ดังเรื่องพระยาโคธาตำหนิตาบสที่มุ่งทำร้ายเพื่อเอาเนื้อไปเป็นอาหารฉะนั้น^๘ ในชาดก ให้แง่คิดไว้ว่า อนาคตเสือกลัวแพะ ซึ่งหมายถึงคนระดับผู้ปกครอง ย่อมเป็นเบี้ยล่าง ตกอยู่ในอำนาจของคนธรรมดาที่เป็นพ่อค้า นักธุรกิจต่างๆ หรืออย่าเล่นร้ายมนต์ต่อร่างเสือที่ตายแล้ว เพราะเสือแม่ตายแล้วหากฟื้นเมื่อไร ย่อมกัดแม่คนที่ เป็นผู้ร้ายมนต์ให้มันฟื้น หรือเสือแม่จะร้ายกาจลักเพียงใด ในบางครั้ง หากเจอลสัตว์ที่ด้อยกำลังกว่า เช่น หมูที่อยู่กันด้วยความสามัคคี ก็ล้มเสือที่มาตัวเดียวได้เช่นกัน^๙ ในล้นถวชาดก ให้ข้อคิดด้านดีว่า สามสัตว์ คือ เสือโคร่ง เสือเหลืองและราชสีห์เลียปากกัน เพราะความคุ้นเคยกัน หรือในการอยู่กันด้วยความคุ้นเคยนี้ ในบางครั้งก็มีสัตว์อื่นๆ ต้องการให้เสือและราชสีห์แตกคอกัน สุนัขจึงจอกเคยไปพูดส่อเสียดให้เสือและราชสีห์แตกกัน ราชสีห์ฟังแล้วนิ่ง แต่เสือฟังคำของสุนัขจึงจอกแล้วเชื่อ จนได้รับคำเตือนจากราชสีห์ จึงได้สติแล้วกลับคืนดีกับราชสีห์เช่นเดิม (วิธณาโรหชาดก) ดังนั้น อย่าได้เป็นคนอ่อนไหวไปตามผู้อื่นได้ง่าย ฟังเรื่องราวอะไรให้คิดใคร่ครวญให้ดี ก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไป หรือในบางครั้งรูปเสือที่ได้พบเห็น อาจจะเป็นรูปที่เกิดจากอิทธิฤทธิ์ของผู้มีวิชาอาคมหรือการแสดงฤทธิ์ของผู้บำเพ็ญพรตจนได้อิทธิฤทธิ์ก็ได้ เพราะเคยมีพระเถระแปลงร่างเป็นเสือ (ปฏิลัมภิทามรรค) ดังนั้น รูปเสือจึงได้ข้อสรุปว่า คนธรรมดาและเทวดาก็แปลงร่างเป็นเสือได้ หรือคติธรรมจากแม่เสือเหลืองกัดกินลูกเนื้อพร้อมทั้งแม่เนื้อจึงทำให้จงเวรจองกรรมอย่างไม่มัวนจบสิ้น จนได้ฟังคำว่า เวย่อมระงับได้ด้วยการไม่จองเวร จึงเลิกจองเวรกัน^{๑๐}

^๗ อัง. ทสก. (ไทย) ๒๔/๙๙/๒๓๓.

^๘ ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๒/-/๓๓๔.

^๙ ชุ.ธ.อ. (บาลี) ๒/-/๔๕๐-๔๕๓.

^{๑๐} ชุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๙๗/๑๔๒.

^{๑๑} ชุ.ธ.อ. (บาลี) ๑/-/๓๙-๔๐.

ประโยชน์ที่ได้รับจากเสือ

เสือและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเสือ ใช้ประโยชน์ได้มากมาย เช่น หนังเสือใช้เป็นผ้าถุง ผ้าห่ม ดังเช่นพวกฤๅษี ดาบส เดียรถีย์ เป็นต้น ที่ใช้นุ่งห่มกัน หรือใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มของ สมณพราหมณ์สมัยก่อน ดังคำว่า สมณพราหมณ์จะนุ่งหนังเสือบ้าง นุ่งหนังเสียมิเลียบบ้าง หรือทำหนังเสือเฉวียงบ่า ใช้หนังเสือทั้งนุ่งและห่ม ดังเช่น สุเมธกุมารนุ่งหนังเสือบ่าเพ็ญบารมี โดยการนอนราบแล้วให้พระพุทธรูปเจ้าพร้อมภิกษุสงฆ์ข้ามโคลนผ่านไปฉนั้น^{๑๒} และใช้เป็นที่ปู สำหรับนั่งบ่าเพ็ญเพียร ในบางครั้ง เป็นผู้บ่าเพ็ญตะบะ บ่าเพ็ญพรต ก็ทำพิธีสาธยายมนต์ในพิธี บูชายัญ (เสตเหตุชาตค) หรือใช้เป็นบริวารของพราหมณ์ผู้บ่าเพ็ญพรต ซึ่งมีอยู่หลายอย่าง เช่น หนังเสือ ชฎา ผ้าคากรอง ไม้เท้าและน้ำเต้า เป็นต้น^{๑๓} หรือใช้ทำเป็นรองเท้าด้วยหนังเสือ โคร่ง เสือเหลือง เสือดาว ในบางครั้ง หากเป็นพราหมณ์ที่คงแก่เรียนนิยมใช้ชฎาที่ทำมาจาก หนังเสือโคร่ง หนังเสือเหลือง (สุดตนิบาต) หรือ ใช้รูปภาพเสือที่เป็นสัตว์ร้ายवादไว้ตามฝาผนัง หรือตามพรม ตามพื้นบ้าน ในบ้านเรือนทำให้เกิดความน่าสนใจและน่าเกรงขาม หรือใช้หนัง เสือมาทำเป็นที่ปูลาดเตียงหรือที่นอน เพื่อประดับบารมี หรือใช้หนังเสือมาทำเก้าอี้นั่งหรือใช้ สอย หรือใช้เนื้อเสือมาทำเป็นอาหาร เช่น แกงเนื้อเสือโคร่ง ผัดเผ็ดเนื้อเสือดาว เนื้อแดดเดียว เสือเหลือง หรือนำหนังเสือเหลือง หนังเสือโคร่งมาใช้เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นของรถ เช่นเบาะรถ พวงมาลัย หลังคารถ (ที่ขนิทาย มหาวรรค) หรือในการบูชายัญของผู้ปกครอง ก็จะทรงเครื่อง ทรงด้วยชุดที่เป็นหนังเสือเหลือง หรือคนที่เป็นพราหมณ์ก็นิยมแต่งกายด้วยการนุ่งหนังเสือ หรือ เป็นอาหารของสัตว์ที่ร้ายกว่าคือราชสีห์ เพราะบางครั้งราชสีห์ก็จับเสือเหลืองเป็นอาหาร หรือ ในบางครั้งเสือกก็ทำทานแก่ผู้อื่นด้วยการกินทิ้งเดนเหลือไว้ ผู้ที่หิวโหยไม่ว่าจะเป็นนักบวช หรือ สัตว์อื่นๆ ที่หิวก็เก็บซากสัตว์มากิน แต่มีข้อที่ควรทราบคือ ต้องไปเอาหลังจากที่เสืออิ่มแล้ว หาก เข้าไปไม่ถูกจังหวะอาจเป็นอันตรายได้ แม้เสือจะเคี้ยวกินสัตว์อื่นมากมาย แต่ก็ไม่สามารถเคี้ยว กินพระยามัจจุราชได้ ในที่สุดเมื่อแก่ลงก็ตายไปตามยถากรรม ในบางครั้ง หนังของเสือกก็ทำให้

^{๑๒} พุ.ธ.อ. (บาลี) ๑/-/๓๙-๔๐.

^{๑๓} พุ.ช.า. (ไทย) ๒๘/๑/๑.

เสือถูกฆ่าได้เหมือนกัน เพราะคนอยากได้นางเสือไปขาย อนึ่ง หากใครทำบุญเกี่ยวกับการถวายกุฏิหญ้า ที่พักที่มุงบังด้วยหญ้า จะไม่ถูกเสือทำร้าย เนื่องจากเป็นการรักษาป่า ไม่ทำลายธรรมชาติ เพราะตราบไต่ที่ยังมีป่า เสือก็ยังมืออยู่ ทั้งป่าและเสือต่างเกื้อกูลอาศัยกันและกัน หรือสำหรับคนที่ถวายผลไม้เป็นประจำ จะทำให้สัตว์ที่ดุร้าย เช่น เสือ ราชสีห์ มาอยู่ในอำนาจ เมื่อคนที่มีบุญเกิดหรือตาย สัตว์ที่มีสัมผัสเร็ว รู้ล่วงหน้า เช่น เสือดาว ย่อมส่งเสียงร้องพร้อมกับสัตว์อื่นๆ ให้รู้ก่อน หากผู้ทรงศีลอยู่ในป่า ก็มักมาอยู่ใกล้อาศรมของผู้บำเพ็ญพรต และไม่ทำร้ายกัน มีความสามัคคีเสียปากให้กัน ดังเช่นสุวณณสามดาบส เวลาไปไหน ก็มีเสือและราชสีห์ติดตามไปด้วย เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะต่างคนก็มีเมตตาต่อกัน จึงไม่ทำร้ายกัน เพราะกำลังแห่งเมตตาจิตคำจูน จึงทำให้หมู่สัตว์อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข หรือดังที่อยู่ของพระอัสสคะตเถระก็มีเสือและราชสีห์อยู่ด้วยความเมตตากันฉะนั้น และเสือที่อยู่ในตระกูลเสือดาว เคยได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้รักษาต้นศรีมหาโพธิ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชอีกด้วย^{๑๔}

ภษิตเกี่ยวกับเสือ

ภษิตที่เกี่ยวกับเสือมีหลายอย่าง เช่นขึ้นหลังเสือลงไม่ได้ มักใช้แก่ผู้มีอำนาจผู้เป็นใหญ่ในบ้านเมือง หรือทั้งเสือและป่าต่างเกื้อกูลกัน เพราะป่าและเสือเป็นผู้อิงอาศัยกันและกัน หรือเรือก็มีหางเสือ ช่วยให้เรือแล่นไป หรือเป็นพืชชนิดหนึ่งชื่อว่ามันมือเสือ เป็นพืชชนิดที่เป็นหัวกินได้คล้ายกับมันนกก พวกนักพรตขุดมากินเป็นอาหาร หรือไม้ตราเสือที่มีอยู่ในบึงของป่าหิมพานต์ หรือคนที่เป็นเสือ คือผู้มีใจบาปหยาบช้า ไม่มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ปล้นฆ่าผู้อื่นอย่างพวกเสือฝ่าย เสื่อมเหศวร ในที่สุด พวกเสือโด่งดังก็ต้องถูกฆ่าดับชีวิตลงหรือแม้หากยังรอดชีวิต ก็มีชีวิตเสี่ยงแขวนไว้บนปลายกระบอกรบินไม่มีความสุข เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าจับจนมุมก็ลู่จันเสียชีวิตยอมให้จับแต่ศพเท่านั้น สำหรับสำนวนเกี่ยวกับเสือในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีกล่าวไว้มากมาย เช่น เสือกระตาศ เสือเก่า เสือข้ามห้วย เสือชอนเล็บ เสือเฒ่าจำศีล เสือป่า เสือนอนกิน เสือรู้ ซึ่งความหมายของเสือรู้ หมายถึงคนที่มีไหวพริบหรือฉลาดเอาตัวรอดได้ ซึ่งเหมาะกับสังคมปัจจุบัน เพราะรู้จักการรักษาตัวรอดเป็นยอดดี

^{๑๔} วิมหา.อ. (บาลี) ๑/-/๘๘.

สรุป

เสือ มองให้ตี ก็มีประโยชน์และให้แง่คิดหลายอย่าง เช่น

ด้านคุณธรรม ให้ข้อคิดว่า อยู่ในที่เร้นจับเหยื่อมุ่งสอนให้คนเราอยู่ในที่หลีกเร้น ปฏิบัติธรรมจับมรรคผลนิพพานให้ได้หรือไม่กินเนื้อสัตว์ที่ล้มด้านซ้าย หมายถึงสอนให้คนเราเลือกกินของที่บริสุทธิ์ ได้มาชอบธรรม ไม่กินของที่ไม่น่าชอบไม่บริสุทธิ์ หรือของทุจริตผิดกฎหมาย หรือเสือเพศเมียก็มีลูกเพียงครั้งเดียว สอนให้คนเราเกิดเพียงครั้งเดียวก็ไม่ควรเกิดบ่อยๆ เพราะการเกิดเป็นทุกข์รำไป

ด้านมีอำนาจ เสือทรงอำนาจ เพราะอาศัยการสะสมการกระทำอย่างเสือมาเป็นเวลานาน จนเป็นที่ประจักษ์ชัด เป็นรองเพียงราชสีห์ซึ่งเป็นเจ้าแห่งป่าเท่านั้น แต่ถึงเสือมีอำนาจก็ใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น เช่น กัดจับสัตว์อื่นกินเป็นอาหาร อิ่มแล้วก็พักผ่อนอยู่ที่หลีกเร้น หรือเสือเคยหันหน้าเข้าหากัน แล้วเลียปากให้ตัวอื่น ดังนั้น คนเราที่เป็นคล้ายเสือ มีความมองอาจอย่างสุภาพบุรุษ จงหันหน้าเข้าหากันมองกันฉันท์มิตร มีเมตตา รักปรารถนาดี สามัคคีเกื้อกูลต่อกันก็จะทำให้สังคมดีขึ้น เพราะเสือเคยทำไว้เป็นแบบอย่าง

ด้านนิเวศวิทยา หากป่าไผ่ยังมีเสือให้เห็น ป่านั้นยังเป็นป่าอุดมสมบูรณ์

ด้านการท่องเที่ยว เสืออยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี เสืออยู่ที่วัด อยู่กับพระภิกษุ ด้วยความเมตตาต่อกัน สร้างรายได้เข้าประเทศมากมาย ณ ที่ใด มีสัตว์ที่ดุร้ายมาอยู่กับผู้ทรงศีล ณ ที่นั้น ย่อมมีสิ่งที่น่าอัศจรรย์ใจยิ่งนัก เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ต้องเป็นผู้มีบุญบารมี หรือมีเมตตาจิตเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้สัตว์ร้ายมาอยู่ได้

ด้านสังคมสงเคราะห์ เสือกินอาหารเหลือทิ้งเดน ให้สัตว์อื่นได้กินบ้าง แต่ต้องไปกินในเวลาที่ไม่อิ่มแล้ว คนเราทำได้ผลประโยชน์แล้ว ควรแบ่งปันผู้อื่นบ้าง ไม่ควรกินผู้เดียว ควรเจือจุนสังคมดังเสือฉะนั้น

ด้านเครื่องใช้ไม้สอย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้ เช่น หนังสือนั่ง ใช้สอยทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม เนื้อเสือกินเป็นอาหาร สำหรับพระภิกษุกินเนื้อเสือไม่ได้ เพราะล้มผลเสื่อไว้ หากพระภิกษุรูปใดเคยฉันทเนื้อเสือ ไปปฏิบัติธรรมในป่า อาจจะถูกทำร้ายได้ ดังนั้นพระพุทธองค์จึงบัญญัติไว้ไม่ให้พระภิกษุฉันทเนื้อเสือ

ด้านบุคลิกภาพ เสื่อย่อมมีความองอาจอยู่ทุกเมื่อ เยื้องกายอย่างสง่า อันแสดงให้เห็นว่าทำอะไรให้ทำจริง มีความจริงจั่งเอาใจใส่ต่อสิ่งที่กระทำทุกอิริยาบถ ดังนั้น คนเราไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ต้องมีความองอาจดังเสือฉะนั้น

ท้ายสุดนี้ ขอให้ปีเสือ คติธรรมที่ได้รับจากเสือ จงเป็นข้อคิดสะกิดใจ หากผู้ใดจะทำบุญบูชาปีเสือ ก็จงทำบุญเกี่ยวกับไฟ เช่น บริจาคค่าไฟ สร้างโคมไฟ ถวายเทียน เทียนพรรษา และจงอนุรักษ์ป่าไว้ สร้างที่อยู่อาศัย มุงบังด้วยหญ้าคา บริจาคผลไม้เป็นทาน ก็จะทำให้เสือไม่มาทำร้ายและยินดีที่จะมาอยู่ใกล้ชิดเป็นเพื่อนร่วมโลกด้วยเมตตาจิตปรารถนาดีต่อกัน หากทำได้เพียงเท่านี้ เสือที่องอาจน่ากลัว น่าเกรงขาม คงเป็น**เสือยิ้ม** เสือน่ารัก อันเป็นสื่อของความสุขแห่งปี และหากพุทธศาสนิกชนทุกระดับจะมุ่งมั่นปฏิบัติธรรมอยู่ที่หลักเร้นดังเสือหมั่นสวดมนต์ภาวนาให้กับชีวิต ก็จะทำให้ชีวิตพบกับความสุข มีความเจริญรุ่งเรืองและได้รับพรแต่สิ่งที่ดี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และตลอดไป

<http://images.google.co.th/imglanding?q>